

Merimieseläkejärjestelmän uudistuksen tavoitteiden toteutumista tarkastelevan työryhmän raportti

Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 30/2018

Merimieseläkejärjestelmän uudistuksen tavoitteiden toteutumista tarkastelevan työryhmän raportti

Sosiaali- ja terveysministeriö, Helsinki 2018

Sosiaali- ja terveysministeriö

Kannen kuvat: Tuula Holopainen, Irmeli Huhtala, Kuvatoimisto Rodeo, Shutterstock

ISBN PDF: 978-952-00-3947-9

Helsinki 2018

Kuvailulehti

Julkaisija	Sosiaali- ja terveysministeriö	14.8.2018	
Tekijät	Työryhmä		
Julkaisun nimi	Merimieseläkejärjestelmän uudistuksen tavoitteiden toteutumista tarkastelevan työryhmän raportti		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 30/2018		
Diaari/hankenumero	STM112:00/2017	Teema	
ISBN PDF	978-952-00-3947-9	ISSN PDF	2242-0037
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3947-9		
Sivumäärä	29	Kieli	suomi
Asiasanat	merimiehet, varustamot, meriliikenne		
Tiivistelmä <p>Merenkulkijoiden eläkejärjestelmää uudistettiin vuoden 2016 alusta lukien. Uudistuksen tavoitteena oli, että merimieseläkejärjestelmän etuudet ja rahoitus vastaavat paremmin TyEL-järjestelmää, eläkekustannukset ja valtion maksuosuus vähenevät ja että uudistus on varustamojen kannalta mahdollisimman kustannusneutraali ja merenkulkijoiden kannalta hyväksyttävissä.</p> <p>Hallituksen neuvotteluissa vuoden 2017 kolmanneksi lisätalousarvioksi päätettiin perustaa työryhmä tarkastelemaan eläkejärjestelmän uudistuksen tavoitteiden toteutumista ja tältä pohjalta arvioida uudistuksen mahdollisia muutostarpeita. Työryhmä tarkasteli em. tavoitteiden toteutumista vuosilta 2016-2017 käytettävissä olevien tietojen pohjalta ja ehdotti työnantajan työttömyysvakuutusmaksun palauttamista miehistötuen piiriin määräaikaaisesti.</p>			
Kustantaja	Sosiaali- ja terveysministeriö		
Julkaisun myynti/jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationssblad

Utgivare	Social- och hälsovårdsministeriet	14.8.2018	
Författare	Arbetsgrupp		
Publikationens titel	Rapport av arbetsgruppen som bedömer hur målen för reformen av sjömanspensionssystemet har uppnåtts		
Publikationsseriens namn och nummer	Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 30/2018		
Diarie-/projektnummer	STM112:00/2017	Tema	
ISBN PDF	978-952-00-3947-9	ISSN PDF	2242-0037
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3947-9		
Sidantal	29	Språk	finska
Nyckelord	sjömän, rederier, sjöfart		
<p>Referat</p> <p>Sjömanspensionssystemet reformerades vid ingången av 2016. Målet för reformen var att de förmåner och den finansiering som ingår i sjömanspensionssystemet bättre ska motsvara ArPL-systemet. Ett annat mål var att minska pensionskostnaderna och statens betalningsandel. Målet var också att reformen ska vara så kostnadsneutral som möjligt för rederierna och kunna godkännas av sjömännen.</p> <p>Vid sina förhandlingar om den tredje tilläggsbudgeten för 2017 beslutade regeringen att tillsätta en arbetsgrupp för att bedöma hur målen för reformen av pensionssystemet har uppnåtts. Syftet var att utifrån denna bedömning avgöra vilka eventuella ändringsbehov det finns. Arbetsgruppen gjorde utifrån uppgifter från åren 2016–2017 en bedömning av hur de ovannämnda målen har uppnåtts och föreslog att arbetsgivares arbetslöshetsförsäkringspremie åter för en viss tid ska börja omfattas av bemanningsstödet.</p>			
Förläggare	Social- och hälsovårdsministeriet		
Beställningar/distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of Social Affairs and Health		14.8.2018
Authors	Working group		
Title of publication	Report of the working group on how well the objectives of the reform of the Seamen's Pensions Act have been attained		
Series and publication number	Reports and memos of the Ministry of Social Affairs and Health 30/2018		
Register number	STM/112:00/2017	Subject	
ISBN PDF	978-952-00-3947-9	ISSN PDF	2242-0037
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3947-9		
Pages	29	Language	Finnish
Keywords	seamen, shipping companies, maritime transport		
Abstract <p>The seafarers' pension system was reformed in the beginning of 2016. The objective of the reform was to bring the benefits and funding of the seafarers' pension system better in line with the Employees' Pension Act (TyEL) and reduce the pension costs and the share of state contributions, as well as that the reform would be as cost neutral as possible for shipping companies and acceptable for seafarers.</p> <p>In the Government negotiations on the third supplementary budget in 2017 a decision was made to set up a working group to examine how well the objectives of the reform of the pension system had been attained and, based on this, consider any needs for further amendments. The working group examined the attainment of the objectives in 2016–2017 on the basis of the available data and proposed that the employers' unemployment insurance contribution would again, on a temporary basis, be included in the aid to employment.</p>			
Publisher	Ministry of Social Affairs and Health		
Publication sales/ Distributed by	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

LUKIJALLE	8
1 Merimieseläkejärjestelmän uudistus	10
1.1 Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmä.....	10
1.2 Hallituksen esitys	11
2 Miehistötuki eli valtionavustus meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamiseen	13
2.1 Säädöspäätös ja avustuksen tarkoitus	13
2.2 Valmistelu miehistötukilain muuttamiseksi	14
3 Muita selvityksiä	15
3.1 Virkamiesselvitys yritystuista ja niiden vaikutuksista.....	15
3.2 Parlamentaarinen yritystutkimusryhmä.....	15
4 Merimieseläkejärjestelmän uudistuksen tavoitteet ja niiden toteutumisen seuranta	17
4.1 Merimieseläkejärjestelmän etuudet ja rahoitus vastaavat paremmin TyEL-järjestelmää.....	17
4.2 Eläkekustannukset ja valtion maksuosuus vähenevät	18
4.3 Uudistus on mahdollisimman kustannusneutraali varustamoiden kannalta ja merenkulkijoiden osalta hyväksyttävissä	20
5 Työryhmän käsittelemät kehittämissuositukset	22
5.1 Työryhmän ehdotus: Työttömyysvakuutusmaksujen palauttaminen miehistötuen piiriin määräaikaisesti	22
5.2 Työttömyysvakuutusmaksujen palauttaminen miehistötuen piiriin pysyvästi	23
Liitteet	25

Liite 1: Arvioitu valtion <i>merenkulkijoiden eläkejärjestelmälle</i> maksaman tuen kehitys vuosina 2017-2030.....	25
Liite 2: Valtion maksaman miehistötuen kokonaismäärän arvioitu ja toteutunut kehitys..	27
Liite 3: Uudistuksen arvioidut vaikutukset miehistötuen määrään pitkällä aikavälillä* sekä vaikutus, jos työnantajan työttömyysvakuutusmaksu palautettaisiin pysyvästi tuen piiriin.....	28

Lähteet.....	29
--------------	----

Eriävä mielipide: Valtiovarainministeriö

LUKIJALLE

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 24.11.2017 työryhmän tarkastelemaan merimieseläkejärjestelmän uudistuksen tavoitteiden toteutumista ja tältä pohjalta arvioimaan uudistuksen mahdollisia muutostarpeita. Työryhmän toimikaudeksi asetettiin aika 1.12.2017 - 31.10.2018. Työryhmä sai työnsä päätökseen 8.8.2018.

Merimieseläkejärjestelmän uudistamista valmisteltiin sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa työryhmässä vuosina 2013-2014 (Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2014:29). Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmän asettamisen taustalla oli merenkulun toimintaedellytyksiä, tukipolitiikka ja sopeutumistoimia selvittäneen valtiovarainministeriön työryhmän ehdotus (Valtiovarainministeriön julkaisuja 22/2012). Työ oli siten osa laajempaa merenkulun valtiontukien tarkastamista koskevaa työtä.

Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmän esitysten pohjalta annettiin hallituksen esitys (HE 321/2014 vp) merimieseläkejärjestelmän ja sen rahoituksen uudistamiseksi sekä eläketurvan yhtenäistämiseksi. Esityksen mukaisesti eduskunta teki vuoden 2016 alusta lukien muutoksia merimieseläkkeisiin, verotukseen ja miehistötukeen.

Merimieseläkejärjestelmän uudistuksen tavoitteiden toteutumista tarkastelevan työryhmän puheenjohtajana toimi johtaja Hannu Ijäs sosiaali- ja terveysministeriöstä. Työryhmän jäseninä toimivat asiamies Joachim Alatalo Suomen Konepäällystöliitto ry:stä, puheenjohtaja Simo Zitting Suomen Merimies-Unioni SMU ry:stä, toimitusjohtaja Jan Hanses Suomen Varustamot ry:stä, varatoimitusjohtaja Hans Ahlström Suomen Varustamot ry:stä, kehityspäällikkö Eeva Poutiainen Eläketurvakeskuksesta, toimitusjohtaja Kari Välimäki Merimieseläkekassasta, budjettineuvos Outi Luoma-aho valtiovarainministeriöstä, ylitarkastaja Emmi Nykänen liikenne- ja viestintäministeriöstä, ylimatemaatikko Tarja Taipalus sosiaali- ja terveysministeriöstä sekä hallitussihteeri Hanna Tossavainen sosiaali- ja terveysministeriöstä. Viimeksi mainittu toimi lisäksi työryhmän sihteerinä. Työryhmän työhön osallistui myös asiantuntija Emmi Äärinen sosiaali- ja terveysministeriöstä.

Työryhmä kuuli asiantuntijoina neuvotteleva virkamies Timo Annalaa valtiovarainministeriöstä ja aktuaari Kimmo Karppista Merimieseläkekassasta.

Työryhmä kokoontui yhdeksän kertaa.

Tämä on työryhmän raportti, joka on valmisteltu työryhmän asettamispäätöksen mukaisesti. Työryhmä on kirjannut raporttiin ehdotuksensa, johon valtiovarainministeriö on jättänyt eriävän mielipiteen.

Helsingissä 8 päivänä elokuuta 2018

Hannu Ijäs

Joachim Alatalo

Simo Zitting

Jan Hanses

Hans Ahlström

Eeva Poutiainen

Kari Välimäki

Outi Luoma-aho

Emmi Nykänen

Tarja Taipalus

Hanna Tossavainen

1 Merimieseläkejärjestelmän uudistus

1.1 Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmä

Merimieseläkejärjestelmän etuuksien ja rahoituksen uudistamista valmisteltiin sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa työryhmässä, joka luovutti mietintönsä 27.6.2014 (Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2014:29). Työryhmän tehtävänä oli selvittää ja tehdä ehdotuksensa, miten merimieseläkejärjestelmän mukaisia etuuksia ja rahoitusta voidaan muuttaa siten, että etuudet ja rahoitus vastaavat paremmin työntekijän eläkelain (TyEL) mukaisen eläkejärjestelmän etuuksia ja rahoitusta ottaen huomioon myös merimieseläkejärjestelmän nykyiset ja tulevat eläkevastuut. Tavoitteeksi työryhmän työlle asetettiin merenkulkijoiden eläke-etuuksien ja niiden rahoituksen kehittäminen yhdenmukaisemmaksi TyEL-aloilla työskentelevien eläke-etuuksiin ja niiden rahoitukseen nähden. Tavoitteena oli myös pitkällä aikavälillä vähentää merimieseläkejärjestelmän kustannuksia ja niihin kohdistuvaa valtionosuutta.

Työryhmän asettamisen taustalla oli merenkulun toimintaedellytyksiä, tukipolitiikkaa ja sopeuttamistoimia selvittäneen työryhmän raportissaan (Valtiovarainministeriön julkaisuja 22/2012) tekemä ehdotus, jonka mukaan merimieseläkejärjestelmän etuus- ja rahoitusjärjestelyt pyritään saattamaan yhdenmukaisiksi yleisen työeläkejärjestelmän kanssa.

Työryhmä käsitteli merimieseläkelain (MEL) mukaista eläketurvaa erityisesti siltä osin kuin se erosi TyEL:n mukaisesta eläketurvasta ja erilaisia rahoitusmalleja MEL:n mukaisen eläketurvan rahoitusjärjestelmän muuttamiseksi. Lisäksi työryhmä selvitti MEL-eläkejärjestelmän rahoituksen yhteydessä myös erilaisia keinoja, kuinka verotusta ja merenkulun tukijärjestelmiä voitaisiin muuttaa MEL-eläkejärjestelmän rahoituksen muutokseen liittyen niin, että työryhmän ehdotukset johtaisivat kustannusneutraaliin lopputulokseen merenkulkijoiden, heidän työnantajien ja myös valtion kannalta.

Työryhmä teki ehdotuksensa kokonaisuudesta MEL:n mukaisen eläketurvan muuttamiseksi niin, että se vastaa aiempaa paremmin TyEL:n mukaista eläketurvaa ja MEL-eläkejärjestelmän rahoitusmallista, joka työryhmän käsityksen mukaan parhaiten vastaa työryhmän tehtävälle asetettuja vaatimuksia sekä samalla säilyttää suomalaisen merenkulkualan kilpailukyvyn.

Rahoitusmallien käsittelyn yhteydessä ilmeni, ettei MEL-eläkejärjestelmän rahoitusta ollut mahdollista muuttaa TyEL-eläkejärjestelmän rahoitusta vastaavaksi ilman työnantajien rahoitusosuuden huomattavaa suurentamista. Tämä puolestaan olisi heikentänyt työryhmän käsityksen mukaan merenkulun toiminta- ja kilpailuedellytyksiä siinä määrin, ettei TyEL -eläkejärjestelmää vastaavan rahoitusmallin käyttöön ottaminen ole mahdollista ilman, että työnantajien rahoitusosuuden suureneminen kompensoitaisiin työnantajille. Tämän vuoksi työryhmä selvitti MEL-eläkejärjestelmän rahoituksen yhteydessä myös erilaisia keinoja, kuinka verotusta ja merenkulun tukijärjestelmiä voitaisiin muuttaa MEL-eläkejärjestelmän rahoituksen muutokseen liittyen niin, että työryhmän ehdotukset johtaisivat kustannusneutraaliin lopputulokseen merenkulkijoiden, heidän työnantajiensä ja myös valtion kannalta.

Työryhmä totesi raportissaan, että "Koska MEL:n mukainen eläketurva ja rahoitus sekä merenkulun tuet muodostavat toisiinsa ja muun muassa merenkulkualan kilpailukykyyn vaikuttavan kokonaisuuden, myös työryhmän ehdotukset on laadittu kokonaisuutena."

1.2 Hallituksen esitys

Merimieseläkejärjestelmän uudistamista ehdottaneen työryhmän esitysten pohjalta hallitus antoi eduskunnalle esityksen merimieseläkelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 321/2014 vp). Esityksessä ehdotettiin muutettavaksi merimieseläkelakia, merimieseläkelain voimaannpanosta annettua lakia, tuloverolakia ja meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annettua lakia.

Merimieseläkelain osalta esityksessä ehdotettiin luovuttavaksi muita työntekijöitä alemmista eläkeiästä vuoden 2016 alusta lukien. Eläkeikää koskeviin muutoksiin liittyi yhdeksän vuoden siirtymäaika. Lisäksi merimieseläkelain erityiset karttumaprosentit ehdotettiin lakkautettavaksi vuoden 2016 alusta lukien ja hautausavustuksen maksamisesta luovuttavaksi vuodesta 2021 alkaen.

Esityksen mukaan merimieseläkelain mukainen työntekijän vakuutusmaksu noudattaisi työntekijän eläkelain mukaista vakuutetun työeläkevakuutusmaksua ja työnantaja vastaisi lopusta maksuosuudesta. Lisäksi merimieseläkelain piirissä olevilla työnantajilla otettaisiin käyttöön kustannusperusteinen kannustin työkyvyttömyyseläkkeiden vähentämiseksi.

Merimieseläkekassalle maksettavaa valtion osuutta merimieseläkelain perusteella maksettavista etuuksista ehdotettiin vähennettäväksi asteittain 33,3 prosentista siten,

että se olisi 31 prosenttia vuosina 2016—2020 sekä 29 prosenttia vuodesta 2021 lähtien.

Esityksessä ehdotettiin lisäksi, että valtio maksaisi meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain mukaisena miehistötukena takaisin työnantajille vuodesta 2016 lukien työnantajan eläkevakuutusmaksun, työnantajan tapaturmavakuutusmaksun ja työntekijöiden ennakkoerot. Tukena ei enää maksettaisi työnantajan sosiaaliturvamaksua, työttömyysvakuutusmaksua, ryhmähenkivakuutusmaksua eikä vapaaehtoisia vakuutusmaksuja. Lisäksi verotuksen merityötulovähennystä ehdotettiin supistettavaksi.

Hallituksen esityksessä todetaan, että hallituksen keskeisenä tavoitteena oli pidentää työuria ja nostaa keskimääräistä eläkkeellesiirtymisikää. Merimieseläkejärjestelmässä on mahdollista tietyin edellytyksin jäädä vanhuuseläkkeelle huomattavasti aiemmin kuin yleisessä työeläkejärjestelmässä. Esityksellä oli tarkoitus nostaa keskimääräistä eläkkeellesiirtymisikää merimieseläkejärjestelmässä ja siten osaltaan edistää hallituksen asettamien tavoitteiden toteutumista.

Esityksen mukaan merimieseläkejärjestelmään tehtävien muutosten tavoitteena oli lisäksi kokonaisuudessaan yhtenäistää merenkulkijoiden eläketurvaa muiden työntekijöiden työeläketurvan kanssa sekä pitkällä aikavälillä vähentää merimieseläkejärjestelmän kustannuksia ja niihin kohdistuvaa valtion osuutta.

Lisäksi hallituksen esityksessä todetaan, että ehdotuksen tavoitteena oli rahoitustasapainon saavuttaminen siten, että muutosten seurauksena valtion kokonaisrahoitusosuus merimieseläkejärjestelmässä ja merenkulun tukina tosiasiallisesti pienenesi. Esityksen mukaan muutoksen tavoitteena oli, että merimieseläkejärjestelmän uudistus olisi kokonaisuudessaan pitkällä tähtäimellä valtion kannalta eläkekustannuksia säästävä, varustamojen kohdalla mahdollisimman kustannusneutraali sekä työntekijöiden kannalta hyväksyttävissä.

Merimieseläkejärjestelmän uudistamista koskevat lainmuutokset tulivat voimaan 1.1.2016.

2 Miehistötuki eli valtionavustus meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyyn parantamiseen

2.1 Säädösperusta ja avustuksen tarkoitus

Meriliikenteessä käytettävien alusten miehistökustannuksiin annetusta avustuksesta (*miehistötuki*) säädetään meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyyn parantamisesta annetussa laissa (1227/2007, *miehistötukilaki*). Avustukseen sovelletaan myös komission tiedonantoa yhteisön suuntaviivoista meriliikenteelle C (2004) 43 sekä komission päätöstä SA. 35110 (2012/N), Suomen nykyisen miehistötukiohjelman hyväksymisestä. Miehistötuen myöntämisestä vastaa Liikennevirasto.

Miehistötukena varustamoille palautetaan meripalkan sivukulut siten, että tavoitellaan verojen ja sosiaaliturvamaksujen palauttamista kokonaan. Tukena palautettavat tukitekiöt ovat aluksella työskennelleiden merityötuloa saaneiden yleisesti verovelvollisten sekä niiden rajoitetusti verovelvollisten, jotka lähdeveron sijasta maksavat ennakonpidätystä, seuraavat maksut: ennakonpidätys, työnantajan merimieseläkemaksu ja työnantajan osuus tapaturmavakuutusmaksusta. Muiden rajoitetusti verovelvollisten osalta palautettavat tukitekiöt ovat lähdevero ja työnantajan sairausvakuutusmaksu.

Miehistötukilakia koskevan hallituksen esityksen (HE 115/2007 vp) mukaan miehistötuen tavoitteena on säilyttää Suomen lipun alla purjehtivien alusten kansainvälinen kilpailukyky. Tavoitteena on luoda varustamoille kansainvälisesti kilpailukykyiset edellytykset harjoittaa merenkulkua Suomen lipun alla, kehittää Suomen merenkulkua sekä säilyttää riittävä suomalainen merenkulun työllisyys. Suomen lipun alla purjehtivien alusten kansainvälinen kilpailukyky vaikuttaa suoraan työllisten suomalaisten merenkulkijoiden määrään ja laajemminkin suomalaisen meriklusterin laajuuteen ja siihen, että asiantuntemus pysyy Suomessa. Tuen tavoitteena on osaltaan myös turvata kilpailukyyn kautta huoltovarmuutta. Huoltovarmuuden perustana on tällöin se, että Suomen lipun alla oleviin aluksiin sovelletaan Suomen lakia sekä normaalioloissa että poikkeusoloissa. Huoltovarmuuden merkitys korostuu elintarvike- ja polttoainekuljetuksissa. Suomessa huoltovarmuuden kannalta merkityksellistä on myös tonniston ja miehistön soveltuvuus liikkumiseen vaikeissa olosuhteissa talvella.

2.2 Valmistelu miehistötukilain muuttamiseksi

Liikenne- ja viestintäministeriö valmisteli keväällä 2017 luonnoksen hallituksen esitykseksi laiksi meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain 11 §:n, 14 §:n ja 16 §:n väliaikaisesta muuttamisesta. Esitysluonnoksessa ehdotettiin, että valtio maksaisi meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain mukaisena miehistötukena työnantajille takaisin työnantajan osuuden työttömyysvakuutusmaksuista, joka on maksettu niistä yleisesti tai rajoitetusti verovelvollisista työntekijöistä, joiden osalta on toimitettu ennakonpidätys. Jos on maksettu ennakonpidätyksen sijasta lähdeveroa, työttömyysvakuutusmaksua ei esitysluonnoksen mukaan palautettaisi tukena. Ehdotuksella ei luonnoksen mukaan muutettaisi muita tukitekiöitä ja siinä ehdotettua lakia sovellettaisiin vain vuonna 2017 aiheutuneiden kustannusten perusteella maksettavaan tukeen.

Liikenne- ja viestintäministeriö pyysi 18.5.2017 päivätyllä lausuntopyynnöllä 16 eri taholta lausuntoja esitysluonnoksesta. Lausunto saatiin yhteensä 11 taholta, joista suurin osa piti esitystä lähtökohtaisesti perusteltuna. Valtiovarainministeriö ei kannattanut esitystä. Työ- ja elinkeinoministeriö sekä Elinkeinoelämän keskusliitto esittivät huolensa muiden kuin yritysten uudistumista edistävien tukien lisäämisen suhteen.

3 Muita selvityksiä

3.1 Virkamiesselvitys yritystuista ja niiden vaikutuksista

Sipilän hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta päätti 25.10.2016 teettää selvityksen yritystuista ja niiden vaikutuksista talouskasvuun. Selvityksen johdosta julkaistiin keväällä 2017 Virkamiesselvitys yritystuista ja niiden vaikutuksista (Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 22/2017). Miehistötuen (kauppa-alusten työvoimakustannus-tuki) osalta selvityksessä todettiin, että tuki ei edistä yritysten uudistumista. Selvityksen mukaan tuki kohdistuu vain tietyille toimialalle, jolla se parantaa yritysten kustannuskilpailukykyä, mutta ei lisäarvoon perustuvaa kilpailukykyä. Yleisellä tasolla selvityksessä todettiin, että yritystukijärjestelmän painopistettä tulisi siirtää yrityssektorin pitkän aikavälin tuottavuutta edistävään suuntaan. Selvityksessä tehtiin ehdotuksia jatkotoimiksi mm. yritystukien vaikuttavuuden arvioinnin edistämisen osalta. Selvityksen mukaan yritystukien kokonaistarkastelu olisi hyvä tuoda säännöllisin väliajoin hallituksen tarkasteltavaksi.

3.2 Parlamentaarinen yritystukityöryhmä

Yritystukien selvittämistä jatkettiin syksyllä 2017 asetetussa parlamentaarisessa työryhmässä, jonka tehtävänä oli laatia tiekartta yritystukien uudistamiseksi. Tiekartassa yritystukijärjestelmän painopistettä siirretään yritysten ja elinkeinojen pitkän aikavälin tuottavuutta edistävään suuntaan. Työryhmä antoi raporttinsa 5.4.2018 (Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 14/2018), jossa se ehdotti yhteisten yritystukien arvioinnin kriteerien käyttöön ottamista sekä työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä toimivan yritystukineuvottelukunnan vahvistamista tutkimusjaostolla ja elinkeinopoliittisella jaostolla.

Työryhmän raportin mukaan yritystukien arvioinnin viitekehyksen ensimmäisessä vaiheessa arvioidaan tukien yhteiskunnallisten ja taloudellisten tavoitteiden hyväksyttävyyttä ja toisessa vaiheessa sitä, kuinka hyvin tuet toimivat näiden tavoitteiden saavuttamisessa. Ensimmäisessä vaiheessa arvioinnin kriteerejä olisivat tuottavuus pitkällä aikavälillä, työllisyys pitkällä aikavälillä, talouden rakenteiden uudistaminen, kansainvälisen kustannuskilpailukyvyn turvaaminen, huoltovarmuuden turvaaminen, ympäristö- ja ilmastotavoitteet, kestävä kehitys edistäminen sekä muu yhteiskunnal-

linen tavoite. Toisessa vaiheessa kriteerejä olisivat seuraavat tekijät: korjaako tuki todetun tai todennäköisen markkinapuutteen, onko tuella positiivisia ulkoisvaikutuksia, onko tuki tarkoituksenmukainen keino tavoitteen saavuttamiseksi, onko tukimuoto kustannustehokas, aiheuttaako tuki mahdollisimman vähän hallinnollista rasitusta tuen saajalle ja myöntäjälle, vääristääkö tuki mahdollisimman vähän yritysten välistä kilpailua Suomessa, onko tukiohjelma tai ohjelmien ulkopuolinen yksittäinen tuki ensisijaisesti määräaikainen sekä onko tuki vaikuttava eli muuttaako se yritysten käyttäytymistä tavoiteltuun suuntaan. Työryhmä ei raportissaan arvioinut yksittäisiä yritystutkia.

4 Merimieseläkejärjestelmän uudistuksen tavoitteet ja niiden toteutumisen seuranta

Merimieseläkejärjestelmän uudistamista ehdottaneen työryhmän ja uudistusta koske-
neen hallituksen esityksen mukaisesti uudistuksen tavoitteet voidaan tiivistää kolmeen
kokonaisuuteen:

- 1) merimieseläkejärjestelmän etuudet ja rahoitus vastaavat paremmin TyEL-järjestel-
mää,
- 2) eläkekustannukset ja valtion maksuosuus vähenevät ja
- 3) uudistus on varustamojen kannalta mahdollisimman kustannusneutraali ja meren-
kulkijoiden kannalta hyväksyttävissä.

Merimieseläkejärjestelmän uudistuksen tavoitteiden toteutumista tarkasteleva työ-
ryhmä arvioi merimieseläkejärjestelmän uudistamisen tavoitteiden toteutumista näiden
kolmen uudistukselle asetetun tavoitteen suhteen.

4.1 Merimieseläkejärjestelmän etuudet ja rahoitus vastaavat paremmin TyEL-järjestelmää

Vuoden 2016 alussa toteutetun merimieseläkejärjestelmän uudistamisen jälkeen me-
renkulkijoiden eläkkeet muutettiin määräytymään pääosin samalla tavalla kuin TyEL-
eläkejärjestelmässä. Merenkulkijoiden eläkeikää ja hautausavustusta koskeviin muu-
toksiin liitettiin siirtymäaika siten, että alemmaa eläkeikää on mahdollisuus ansaita
vuoden 2024 loppuun asti ja hautausavustusta on mahdollisuus saada vuoden 2020
loppuun asti.

Merimieseläkejärjestelmän rahoitusta muutettiin vuoden 2016 alusta siten, että työntekijöiden MEL-maksu on suuruudeltaan sama kuin TyEL-järjestelmässä. Lisäksi varus-
tamotyönantajilla otettiin käyttöön eläkekustannuksiin liitetty kannustin työkyvyttö-
myyseläkkeiden vähentämiseksi.

Uudistuksen johdosta merimieseläkejärjestelmän etuudet vastaavat siirtymäajan jälkeen TyEL-järjestelmän etuuksia ja työntekijöiden osuus MEL-eläkkeiden rahoituksesta vastaa TyEL-järjestelmää. Lisäksi työnantajan MEL-maksun osalta merimieseläkejärjestelmän rahoitus vastaa TyEL-järjestelmää siten, että työnantajan MEL-maksu on MEL:n kokonaismaksun ja työntekijän maksun erotus ja MEL-maksu on myös toimintaperiaatteiltaan samanlainen työkyvyttömyyseläkkeiden vähentämiseen tähtäävän työkyvyttömyysriskiin perustuvan maksun osalta. Valtion kannalta merimieseläkejärjestelmän rahoitus poikkeaa TyEL-järjestelmästä valtion suoran osuuden ja miehistötuen osalta.

Vuoden 2017 alussa toteutetut yleistä työeläkejärjestelmää koskevat muutokset toteutettiin myös merimieseläkejärjestelmässä.

Työryhmän käsityksen mukaan uudistuksella on saavutettu tavoite muuttaa merimieseläkejärjestelmän etuudet ja rahoitus vastaamaan paremmin TyEL-järjestelmää.

4.2 Eläkekustannukset ja valtion maksuosuus vähenevät

Eläkejärjestelmässä kustannukset syntyvät pääasiassa järjestelmän piirissä maksettavista eläkkeistä. Merimieseläkejärjestelmän uudistus vaikuttaa eläkekustannuksiin pitkällä aikavälillä siten, että kustannukset kasvavat vähemmän kuin ennen uudistusta voimassa olleiden säännösten mukaisesti olisi tapahtunut. Tämä vaikutus johtuu pääasiassa siitä, että uudistuksessa alemmista eläkeistä ja erityisistä karttumaprosenteista päätettiin luopua.

Valtion suora maksuosuus eläkekustannuksista määräytyy MEL 152 §:n mukaan. Pykälän mukaan valtio on velvollinen maksamaan Merimieseläkekassalle MEL mukaisista eläkkeistä 31 prosenttia vuosina 2016-2020 ja 29 prosenttia vuodesta 2021 lukien. Ennen uudistusta maksuosuus oli 33,33 prosenttia. Valtion euromääräiseen maksuosuuteen vaikuttaa myös eläkekustannusten tosiasiallinen määrä.

Merimieseläkejärjestelmä ja sen uudistus vaikuttavat valtion budjettitalouteen valtion suoran maksuosuuden lisäksi miehistötuen ja verotuksen kautta seuraavasti:

1) Valtio maksaa miehistötukea varustamojen suorittamien MEL-maksujen, ennakko-verojen ja työnantajan työtapaturmavakuutusmaksun perusteella. Uudistuksessa tuen piirissä olevia maksuja vähennettiin siten, että tukena ei enää makseta em. maksujen lisäksi työnantajan sosiaaliturvamaksua, työttömyysvakuutusmaksua, ryhmähenkivakuutusmaksua eikä vapaaehtoisia vakuutusmaksuja. Vastaavasti työnantajan osuus MEL-maksusta kasvoi.

2) Valtion ja julkisen sektorin verokertymään ja myös miehistötuen määrään vaikuttaa merenkulkijoiden verotus, koska merenkulkijoiden ennakkoerot palautetaan varustamoille miehistötukena. Uudistuksessa merenkulkijoiden verotusta kiristettiin rajoittamalla merityötulovähennystä. Muutoksella kompensoitiin MEL:n piirissä olevien työntekijöiden työeläkevakuutusmaksun pienenemisestä johtuvaa käytettävissä olevien tulojen kasvua. Pieni merenkulkijoiden käytettävissä olevien tulojen kasvu voitiin toteuttaa, koska merenkulkijoiden eläkeikää nostettiin ja järjestelmästä maksettavia etuja leikattiin myös muulla tavoin.

Liitteessä 1 on esitetty arvio siitä, miten valtion maksuosuus merenkulkijoiden eläkekustannuksista tulee kehittymään vuoteen 2030 asti. Vaikka uudistus on alkuun kasvattanut MEL-eläkejärjestelmän saaman valtion tuen määrää, arvion mukaan uudistus yhdessä MEL-maksun alentumisen kanssa kuitenkin pienentävät merkittävästi valtion tukea pitkällä aikavälillä.

Liitteessä 2 on esitetty valtion maksaman miehistötuen kokonaismäärän arvioitu ja toteutunut kehitys vuosina 2016 ja 2017. Uudistusta tehtäessä arvioitiin, että uudistus pienentäisi valtion maksamaa miehistötukea kokonaisuudessaan noin kahdella miljoonalla eurolla vuonna 2016 ja kolmella miljoonalla eurolla vuonna 2017. Valtion toteutunut tuki merenkululle oli 101 miljoonan euroa vuonna 2016 ja 98 miljoonaa euroa vuonna 2017. Tuki toteutui vuonna 2016 noin viisi miljoonaa euroa ja vuonna 2017 noin yhdeksän miljoonaa euroa pienempänä kuin uudistuksen yhteydessä arvioitiin. Uudistus siis alensi valtion tukea arvioidun mukaisesti, minkä lisäksi tukea pienensi arvioidusta Merimieseläkekassan hyvän taloudellisen tilanteen ja kilpailukyky sopimuksen johdosta alentunut työnantajien MEL-maksu sekä tapaturmavakuutusmaksun aleneminen.

Työryhmän käsityksen mukaan uudistuksella on osin saavutettu ja tullaan pitkällä aika-välillä saavuttamaan tavoite vähentää eläkekustannuksia ja valtion maksuosuutta.

4.3 Uudistus on mahdollisimman kustannusneutraali varustamoiden kannalta ja merenkulkijoiden osalta hyväksyttävissä

Merimieseläkejärjestelmän ja sen uudistuksen vaikutukset varustamoille ja merenkulkijoille muodostuvat pääosin seuraavista osista:

1) Merimieseläkelain mukaisten eläkkeiden rahoittamiseksi maksetaan MEL-maksua, joka jakautuu työnantajan ja työntekijän osuuteen. Uudistuksessa työntekijän maksu muutettiin vastaamaan TyEL:n mukaista työntekijän työeläkevakuutusmaksua, mikä käytännössä tarkoitti sitä, että työntekijän osuus maksusta pieneni ja työnantajan suuren. Valtio palauttaa työnantajan osuuden varustamoille miehistötukena, mitä ei muutettu uudistuksessa. Työntekijöiden verotusta kuitenkin kiristettiin, mikä osaltaan kompensoi maksun pienemisestä johtuvaa merenkulkijoiden käytettävissä olevien tulojen kasvua.

2) Varustamoille myönnetään miehistötukea meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain mukaisesti. Tuen tarkoituksena on parantaa suomalaisen kauppalaivaston kansainvälistä kilpailukykyä ja vähentää tuen piirissä olevien alusten miehistökustannuksia. Uudistuksessa miehistötuen piiristä poistettiin eräitä miehistön palkkaamisesta aiheutuvia kuluja. Muutoksella kompensoitiin osaltaan työnantajan MEL-maksun suurenemisesta ja verotuksen kiristymisestä aiheutuvaa tuen määrän kasvua.

Työnantajan työttömyysvakuutusmaksun poistaminen miehistötuen tukikelpoisten kustannusten piiristä vaikutti suhteessa enemmän paljon työllistäviin varustamoihin, koska työnantajan työttömyysvakuutusmaksu on porrastettu työnantajan maksaman palkkasumman mukaan siten, että suuremmasta palkkasummasta maksetaan prosentuaalisesti suurempaa maksua.

Liitteessä 1 on esitetty varustamoiden saaman valtion tuen sekä työntekijöiden maksujen arvioitu ja toteutunut kehitys vuosina 2016 ja 2017. Uudistusta tehtäessä arvioitiin, että uudistus ei vaikuta varustamoiden saaman tuen kokonaismäärään. Varustamoiden tuki kuitenkin pienentyi noin kuusi miljoonaa euroa arvioidusta tuen kokonaismäärästä vuonna 2016 ja viisi miljoonaa euroa vuonna 2017. Tuen piiriin kuuluva tapaturvavakuutusmaksu alentui noin puolitoista miljoonaa euroa arvioidusta, mikä vaikutti suoraan myös varustamoiden henkilöstömenoja pienentävästi. Merenkulkijoiden ennakkoverot alentuivat vuonna 2016 noin 2,6 miljoonaa euroa uudistuksen jälkeen tehtyjen yleisten verohelpotusten seurauksena. Täten jäljelle jäävä, uudistuksen vai-

kutusarvioinnissa käytetyistä oletuksista ja laskentamenetelmistä johtuva tuen alentuminen on noin 2,5 miljoonaa euroa. Tämä on noin prosentti valtion tuen piirissä olevasta merenkulkijoiden palkkasummasta.

Työryhmän käsityksen mukaan uudistuksen vaikutukset ovat olleet lähellä tavoiteltua varustamoiden kannalta kustannusneutraalia lopputulosta, mutta tältä osin uudistuksen pitkän aikavälin vaikutuksia ei voida riittäväällä varmuudella arvioida näin pian uudistuksen voimaantulon jälkeen. Vuosien 2016-2017 tietojen perusteella uudistus on ollut epäedullinen paljon työllistäville varustamoille eikä siten tässä vaiheessa arvioituna täysin kustannusneutraali.

5 Työryhmän käsittelemät kehittämisvaihtoehdot

5.1 Työryhmän ehdotus: Työttömyysvakuutusmaksujen palauttaminen miehistötuen piiriin määräaikaisesti

Työryhmässä on käsitelty mahdollisuutta palauttaa työttömyysvakuutusmaksut määräaikaisesti meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain mukaisen miehistötuen piiriin. Tällöin valtio maksaisi määräaikaisesti meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain mukaisena miehistötukena takaisin varustamoille työnantajan eläkevakuutusmaksun, työnantajan tapaturmavakuutusmaksun ja työntekijöiden ennakonpidätysten lisäksi työnantajan osuuden työttömyysvakuutusmaksuista niiden työntekijöiden osalta, joista maksetaan ennakonpidätystä.

Miehistötuen tavoitteena on säilyttää Suomen lipun alla purjehtivien alusten kansainvälinen kilpailukyky. Kansainvälisen kilpailukyvyn säilyttämisen kautta tuen tavoitteena on osaltaan turvata huoltovarmuutta, vaikka huoltovarmuuden turvaamisessa käytetään myös muita keinoja. Suomen lipun alla purjehtivien alusten kansainvälinen kilpailukyky vaikuttaa suomalaisten merenkulkijoiden työllisyysmääriin ja laajemminkin suomalaisen meriklusterin laajuuteen sekä siihen, että merenkulkualan asiantuntemus pysyy Suomessa. Huoltovarmuuden perustana on myös se, että Suomen lipun alla oleviin aluksiin sovelletaan Suomen lakia sekä normaalioloissa että poikkeusoloissa.

Merimieseläkejärjestelmän uudistuksessa työnantajan työttömyysvakuutusmaksu poistettiin miehistötuen tukikelpoisten kustannusten piiristä. Muutos vaikutti suhteessa enemmän paljon työllistäviin varustamoihin, koska työnantajan työttömyysvakuutusmaksu on porrastettu työnantajan maksaman palkkasumman mukaan siten, että suuremmasta palkkasummasta maksetaan prosentuaalisesti suurempaa maksua.

Merimieseläkejärjestelmän uudistus on ollut voimassa vasta vuoden 2016 alusta lukien, joten uudistuksen pitemmän aikavälin vaikutusta miehistötuen suhteelliseen määrään verrattuna uudistuksen tavoitteisiin ei pystytä riittävällä varmuudella arvioimaan. Työttömyysvakuutusmaksujen palauttamista koskeva määräaikainen sääntely antaisi mahdollisuuden arvioida uudistuksen tavoitteena ollutta kustannusneutraaliutta

pidemmällä aikavälillä ilman, että meriliikenteessä käytettävien alusten kansainvälinen kilpailukyky tarkastelujaksolla merkittävästi heikkenee.

Miehistötuen tarve ja määrä ovat osittain riippuvaisia merenkulun toimialan sekä työllisyyden yleisestä kehityksestä, joten merimieseläkejärjestelmän uudistuksen vaikutuksia on perusteltua seurata pidemmällä aikavälillä ennen pysyvien ratkaisujen tekemistä.

Valtionaloudelliset vaikutukset:

Työryhmän arvion mukaan työnantajan työttömyysvakuutusmaksujen palauttaminen miehistötuen piiriin vuodelta 2018 lisäisi valtion kustannuksia noin 6 miljoonaa euroa. Vuonna 2016 miehistötukea maksettiin yhteensä 89 250 265 euroa. Vuoden 2018 talousarviossa momentille 31.30.43 on merkitty 101 420 000 euron arviomääräraha meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamiseen.

Työryhmä ehdottaa, että valtio maksaisi määräaikaisesti yhden vuoden ajalta meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain mukaisena miehistötukena takaisin varustamoille työnantajan eläkevakuutusmaksun, työnantajan tapaturmavakuutusmaksun ja työntekijöiden ennakonpidätysten lisäksi työnantajan osuuden työttömyysvakuutusmaksuista niiden työntekijöiden osalta, joista maksetaan ennakonpidätystä.

5.2 Työttömyysvakuutusmaksujen palauttaminen miehistötuen piiriin pysyvästi

Työryhmässä on käsitelty mahdollisuutta palauttaa työttömyysvakuutusmaksut pysyvästi meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain mukaisen miehistötuen piiriin. Tällöin valtio maksaisi meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annetun lain mukaisena miehistötukena takaisin varustamoille työnantajan eläkevakuutusmaksun, työnantajan tapaturmavakuutusmaksun ja työntekijöiden ennakonpidätysten lisäksi työnantajan osuuden työttömyysvakuutusmaksuista niiden työntekijöiden osalta, joista maksetaan ennakonpidätystä. Liitteestä 3 ilmenee työttömyysvakuutusmaksun pysyvän palauttamisen vaikutus miehistötuen määrään.

Työryhmän käsityksen mukaan merimieseläkejärjestelmän uudistuksen vaikutuksia on perusteltua seurata pidemmällä aikavälillä. Tässä vaiheessa pysyville muutoksille ei ole perusteita.

Liitteet

Liite 1: Arvioitu valtion *merenkulkijoiden eläkejärjestelmälle* maksaman tuen kehitys vuosina 2017-2030

HE2014-mukaiset laskelmat 30.10.2014, vuoden 2014 rahassa

Arvio uudistuksen jälkeisestä kehityksestä

Milj. €	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Suora osuus MEL-eläkemenosta	58	60	62	65	67	65	68	70	72	74	76	77	79	81	82
Työnantajien MEL-vakuutusmaksu	43	42	42	43	43	43	44	43	43	43	43	43	43	43	42
Yhteensä	101	102	104	108	110	108	112	113	115	117	119	120	122	124	124

Arvioitu kehitys ilman uudistusta

Suora osuus MEL-eläkemenosta	62	64	67	70	73	75	78	81	83	86	88	90	92	94	96
Työnantajien MEL-vakuutusmaksu	30	30	30	30	30	30	30	30	29	29	29	29	29	29	29
Yhteensä	92	94	97	100	103	105	108	111	112	115	117	119	121	123	125

Arvioidut uudistuksen vaikutukset valtion tukeen MEL-eläkejärjestelmälle*

	9	8	7	8	7	3	4	2	3	2	2	1	1	1	-1
--	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

*MEL-rahoitusrakenteen muutos työnantajien ja työntekijöiden kesken nostaa valtion tuen osuutta. Valtion tuen osuus MEL-eläkejärjestelmälle kompensoitiin uudistuksessa poistamalla varustamoiden saaman tuen piiristä muita työnantajan sosiaaliturvamaksuja.

Toteutunut kehitys vuosilta 2016 ja 2017 sekä päivitetty arvio, laskelmat 18.5.2018, vuoden 2017 rahassa**Arvio voimassa olevan lain mukaan**

Suora osuus MEL-eläkemenosta	57	58	59	60	61	59	62	64	66	68	70	72	75	75	77
Työnantajien MEL-vakuutusmaksu*	41	37	31	31	29	29	29	29	29	28	28	28	28	28	27
Yhteensä	98	95	90	91	90	88	91	93	95	96	98	100	103	103	104

Päivitetty arvio tilanteesta ilman uudistusta

Suora osuus MEL-eläkemenosta	60	62	65	67	70	72	75	78	80	83	85	87	89	91	93
Työnantajien MEL-vakuutusmaksu	28	27	24	24	24	24	23	23	23	23	23	23	22	22	22
Yhteensä	88	89	89	91	94	96	98	101	103	106	108	110	111	113	115

MEL-eläkeuudistuksen ja viime vuosien talouskehityksen vaikutukset valtion tukeen MEL-eläkejärjestelmälle **

10	6	1	0	-4	-8	-7	-8	-8	-10	-10	-10	-8	-10	-11
-----------	----------	----------	----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	------------	------------	------------	-----------	------------	------------

Arvioitujen vaikutusten muutos**

1	-2	-6	-8	-11	-11	-11	-10	-11	-12	-12	-11	-9	-11	-10
----------	-----------	-----------	-----------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	-----------	------------	------------

**Merkittävin valtion tuen alentumiseen vaikuttava tekijä on MEL-maksutason alentuminen vuodesta 2018 lähtien.

Liite 2: Valtion maksaman miehistötuen kokonaismäärän arvioitu ja toteutunut kehitys

Kohdistus aiheutumivuoden mukaan, luvut miljoonaa euroa, arviot vuoden 2014 rahassa, toteutuneet kyseisen vuoden rahassa

Milj. euroa	Arvio vanhan lain mukaisista maksuista 30.10.2014 (HE 2014)			Arvio nykylain mukaisista maksuista 30.10.2014 (HE 2014)			Toteutuneet maksut			Toteutuneiden ja uudistuksessa arvioitujen maksujen erotus		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	Arvio 2018	2016	2017	2018
Palkkasumma	256	252	251	256	252	251	243	243	235	-13	-9	-16
MEL-maksuprosentti	23,2 %	23,4 %	23,6 %	23,2 %	23,4 %	23,6 %	22,8 %	22,0 %	20,0 %	-0,4 %	-1,4 %	-3,6 %
- Työntekijöiden osuus	11,6 %	11,7 %	11,8 %	6,4 %	6,6 %	6,8 %	6,1 %	6,6 %	6,8 %	-0,3 %	0,0 %	0,0 %
- Työnantajien osuus	11,6 %	11,7 %	11,8 %	16,8 %	16,8 %	16,8 %	16,7 %	15,4 %	13,2 %	-0,1 %	-1,4 %	-3,6 %
Työntekijän maksut												
Työntekijöiden MEL-maksu	-30	-30	-30	-16	-17	-17	-15	-16	-16	1	1	1
Verot	-40	-39	-39	-51	-50	-50	-47	-47	-47	4	3	3
Muut maksut	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3		-3	0	3	0
Yhteensä	-73	-72	-72	-70	-70	-70	-65	-63	-66	5	7	4
Suhteessa palkkasummaan	-28,5 %	-28,6 %	-28,7 %	-27,3 %	-27,8 %	-27,9 %	-26,7 %	-25,9 %	-28,1 %	-2,3 %	-6,7 %	0,7 %
Työnantajat												
Työntekijöiden ennakoverot	40	39	39	51	50	50	47	47	47	-4	-3	-3
Tapaturmavakuutusmaksu	5	5	5	5	5	5	3	3	3	-2	-2	-2
Muut tuen piirissä olevat maksut	11	11	11									
Tuki yhteensä*	56	55	55	56	55	55	50	50	50	-6	-5	-5
Suhteessa palkkasummaan	21,9 %	21,8 %	21,9 %	21,9 %	21,8 %	21,9 %	20,8 %	20,6 %	21,4 %	-5,0 %	-5,7 %	-2,1 %
Valtio/kunnat												
MEK eläkemeno valtion osuus	-62	-64	-67	-58	-60	-62	-57	-58	-59	1	2	3
Työnantajien MEL-vakuutusmaksu	-30	-30	-30	-43	-42	-42	-41	-37	-31	2	5	11
Tapaturmavakuutusmaksu	-5	-5	-5	-5	-5	-5	-3	-3	-3	2	2	2
Muut maksut	-11	-11	-11									
Valtion menot suoran tuen muodossa	-108	-110	-113	-106	-107	-109	-101	-98	-93	5	9	16

* Vuonna 2016 ennakoverot alentuivat 2,6 miljoonaa euroa uudistuksen jälkeen päätettyjen yleisten verohelpotusten seurauksena.

Lisäksi työnantajan tapaturmavakuutusmaksu aleni arvioidusta 1,3 miljoonaa euroa.

Siten itse uudistuksesta johtuva tuen alentuminen on 2,5 miljoonaa euroa.

Liite 3: Uudistuksen arvioidut vaikutukset miehistötuen määrään pitkällä aikavälillä* sekä vaikutus, jos työnantajan työttömyysvakuutusmaksu palautettaisiin pysyvästi tuen piiriin

Arviot tehty 18.5.2018 käyttäen vuoden 2018 maksuprosentteja. Muutos suhteessa vanhoihin säädöksiin, luvut miljoonaa euroa vuoden 2018 rahassa

		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Varustamotyönantajat														
	Vakuutusmaksu	-7,5	-7	-6	-6	-6	-6	-6	-6	-5	-5	-5	-5	-5
	Muut työnantajan maksut (5,31 %)	0,0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Miehistötuki	tt ennakoverot	5,9	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
	ta MEL-vakuutusmaksu	7,5	7	6	6	6	6	6	6	5	5	5	5	5
	ta sosiaaliturvamaksu (0,86 %)	-2,0	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2
	ta työttömyysvakuutusmaksu (2,32 %)	-5,8	-6	-6	-5	-5	-5	-5	-5	-5	-5	-5	-5	-5
	ta tapaturmavakuutusmaksu (1,41 %)	0,0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	ta ryhmähenkivakuutus (0,72 %)	-1,7	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2	-2
	ta vapaaehtoiset vakuutukset	0,0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	netto	-3,6	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3
	ta työttömyysvakuutusmaksu (2,32 %) tuen piiriin	6,0	6	6	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
	netto	2,4	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Valtio/kunnat														
	Verotulot	5,9	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
	MEK valtion osuus	4,4	5	5	9	10	10	11	11	12	12	12	13	13
Miehistötuki	tt ennakoverot	-5,9	-6	-6	-6	-6	-6	-6	-6	-6	-6	-6	-6	-6
	ta MEL-vakuutusmaksu	-7,5	-7	-6	-6	-6	-6	-6	-6	-5	-5	-5	-5	-5
	ta sosiaaliturvamaksu (0,86 %)	2,0	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
	ta työttömyysvakuutusmaksu (2,32 %)	5,8	6	6	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
	ta tapaturmavakuutusmaksu (1,41 %)	0,0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	ta ryhmähenkivakuutus (0,72 %)	1,7	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
	ta vapaaehtoiset vakuutukset	0,0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	netto	6,4	7	8	13	13	14	14	15	15	15	16	16	17
	ta työttömyysvakuutusmaksu (2,32 %) tuen piiriin	-6,0	-6	-6	-5	-5	-5	-5	-5	-5	-5	-5	-5	-5
	netto	0,4	2	3	8	8	8	9	9	10	10	11	11	11

Lähteet

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta ja laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta HE 115/2007 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle merimieseläkelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta HE 321/2014 vp

Komission päätös Valtiontuki SA.35110 (2012/N) – Suomi Sosiaaliturvaan ja henkilökohtaiseen tuloverotukseen liittyvän meriliikennealan tukiohjelman jatkaminen

Komission tiedonanto C(2004) 43 - Yhteisön suuntaviivat meriliikenteen valtiotuelle

Merenkulun toimintaedellytykset, tukipolitiikka ja sopeutustoimet, Valtiovarainministeriön julkaisuja 22/2012

Merimieseläkejärjestelmän mukaisia etuuksia ja rahoitusta kehittäneen työryhmän muistio, Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2014:29

Virkamiesselvitys yritystuista ja niiden vaikutuksista, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 22/2017

Yritystukien uudistamista koskeva parlamentaarinen työryhmä, loppuraportti, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 14/2018

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Eriävä mielipide

1 (1)

8.8.2018

Merenkulkijoiden eläkejärjestelmä uudistettiin vuoden 2016 alusta lukien. Uudistukset valmisteltiin yksimielisessä, laajapohjaisessa työryhmässä, jonka tehtävänä oli ehdottaa, miten merimieseläkejärjestelmän mukaisia etuuksia ja rahoitusta voidaan muuttaa siten, että etuudet ja rahoitus vastaavat paremmin työntekijän eläkelain mukaisen eläkejärjestelmän etuuksia ja rahoitusta. Tavoitteena oli myös pitkällä aikavälillä vähentää merimieseläkejärjestelmän kustannuksia ja niihin kohdistuvaa valtionosuutta.

Uudistus on ollut voimassa vasta muutaman vuoden. Nyt tehty tarkastelu osoittaa, että valtion kustannuksia on tavoitteen mukaisesti pystytty vähentämään. Työryhmän käsityksen mukaan tehdyt muutokset ovat niin ikään olleet lähellä tavoiteltua, varustamojen kannalta kustannusneutraalia lopputulosta. Tehtyä uudistusta ei siten ole tarpeen tässä vaiheessa muuttaa ehdotetulla tavalla. Työryhmän ehdotus, jonka mukaan työttömyysvakuutusmaksu palautettaisiin määräaikaaisesti valtion maksaman merenkulun tuen piiriin, lisäisi valtion kustannuksia arviolta 5,5 - 7 miljoonaa euroa. Työryhmän tarkastelun mukaan varustamojen saaman valtion tuen arvioidaan eläkeuudistuksen jälkeen vähentyneen kuitenkin vain noin 2,5 miljoonaa euroa. Lisäksi voidaan yleisemmin todella, että linjan tulisi olla yrittäviä vähentävä eikä lisäävä.

